

Panorthosia, Pannuthesia. Dum ekz. sanskrito tute malaperis el la lingva konscio de la nuntempa Eŭropo, la greka lingvo ĉiam aktive kontribuas al ĝi.

2.4. La latina lingvo

La latina lingvo estas la plej longdaŭre kaj vaste uzata natura interlingvo de Eŭropo. En unuopaj etapoj de sia ekzisto ĝi havis diversajn specialajn trajtojn kondiĉitajn politike, ekonomie, kulture kaj religie.

La antikva latina lingvo estas dokumentata proksimume ekde la 3-a jc. a.K. Komence de la historia epoko ĝi estis nur unu el la dialektoj el la ĉirkaŭaĵo de Romo kaj ne havis iun ajn privilegiitan lokon inter aliaj italikaj lingvoj. La urbo Romo mem dankas por sia ekesto (575 a.K., laŭ latina legendo 753) kaj ekfloro al la popolo de la etruskoj, kies lingvo ne apartenas al la hindeŭropa grupo, disvastiĝinta tiam ankaŭ en Italio. La *etruskoj* estis multe pli civilizitaj ol la latinoj, havante propran religion, arĥitekturon, medicinon, kulturon kaj skribon, transprenitan el la fenica tra la greka. La latinoj transprenis multon de la etruska civilizo, sed en ilian lingvon eniris nur kelkaj etruskaj nocioj rilatantaj ŝtatan organizon, kulturon kaj komercon. Estas neklare, kial la lingvo de pli civilizita popolo ne venkis la latinan lingvon.

La *latinoj* estis potencavida popolo – ili superis unue la etruskojn, poste najbarajn etnojn kaj iompostiome la tutan duoninsulon. Enkondukado de la politika kaj la lingva unuiĝoj sur la itala teritorio komenciĝis per kreo de religia kaj politika centro Romo, sekve ĝia lingvo elpuŝis aliajn lingvojn kaj dialektojn, kiuj parte konserviĝis en enskriboj, ne penetrante en oficialan kaj literaturan uzon. Post la t.n. itala milito 89–82 a.K. komenciĝis konscia politiko de subpremado de nelatinaj popoloj. Post tiu epoko malaperis la nelatinaj enskriboj sur tomboŝtonoj, kio pravas, ke la latina lingvo hejmiĝis en Italio kaj iĝis vera interlingvo. Tamen ĝi absorbis kelkajn elementojn de la superigitaj lingvoj en fonetiko kaj vortprovizo. La plej grandan influon al la latina lingvo havis la greka, en morfologio, sintakso kaj leksiko. La unuaj grekismoj aperis en la latina jam en la 8-a jc. a.K. en komerca kaj marista terminologio, poste en kultura sfero kaj aparte en religio, precipe la kristana. En la latina literaturo klare montriĝas transprenado de grekaj literaturaj formoj, eĉ la tuta historio de latina literaturo komenciĝas per tradukoj el la greka, sed male al la greka formiĝis en la latina *unueca literaturlingvo*.

Ekde la 2-a jc. a.K. gvidis Romo sian ekspansion ekster la itala teritorio, kio kaŭzis la subpremadon de lokaj lingvoj kaj senprobleman disvastigon de la Latina kiel lingvon oficialan, sed ankaŭ ĉiutagan en la kontakto de romiaj legianoj kaj komercistoj kun la loka loĝantaro. Tio poste ebligis naskiĝon de latinidaj lingvoj, kies etimologio do estas tre klare dokumentata.